«شەرق شامىلى قۇرۇلۇشى» كىتاب نەشر قىلىش تۈرى (846)
"东风工程"图书出版项目之846

ديقان-مالشىلارعا ارنالعان تىزبەكتى قوس ٴتىل كىتاپشالارى
农牧民双语系列丛书

حانزۋ ٴتىلى گرامماتيكا بىلىمدەرى
汉语语法知识

ىلە حالىق باسپاسى

دىقان ـ مالشىلارعا ارنالعان تىزبەكتى قوس ٴتىل كىتاپشالارى

农牧民双语系列丛书

حانزۋ ٴتىلى گرامماتيكا بىلىمدەرى

汉语语法知识

ٴدىلدا ٴتۇسىپقان قىزى

نۇرشات ادىلبەك قىزى

ىلە حالىق باسپاسى

图书在版编目（CIP）数据

汉语语法知识 / 迪丽达主编. —奎屯：伊犁人民出版社，2009.1
（农牧民新编双语系列丛书）
ISBN 978－7－5425－0996－3

Ⅰ.汉… Ⅱ. 迪… Ⅲ. 汉语—语法—少数民族教育—自学参考资料 Ⅳ. H193.5

中国版本图书馆 CIP 数据核字（2009）第 011067 号

责任编辑：库 拉 茜
责任校对：热 依 扎
封面设计：阿尔达克

汉语语法知识（哈文）
迪丽达 主编

伊犁人民出版社出版发行
（奎屯市北京西路 28 号 邮政编码 833200）
新疆新华书店经销
新疆新华印刷厂印刷
787×1092 毫米 32 开本 5 印张
2010年2月第 1 版 2010 年 2 月第 1 次印刷
印数：1—4780 册

ISBN 978－7－5425－0996－3
定价：9.30 元

العى ٴسوز

«شـعبس جـەلى ينجەنەرياسـى» — مەملەكـەت پـەن اۆتونوميـالى رايـون ٴبىـر تۇتـاس جوسپـارلاپ، اۆتونوميـالى رايوندىق باسپاٴسوز مەكەمەسى اتقارۋعا ورنالاستىرعان، حالىق جونىنەن اسا يگىلىكتى ينجەنەريا. مۇنداعى باستى مىندەت — اقپارات، باسپاٴسوز ارقىلى بۇكىل شينجياڭداعى ٴار ۇلت ەگىنشى - مالشىلارعا عىلىم - تەحنيكا بىلىمدەرىن جالپىلاستىرۋ، ولارعا وزىق مادەنيەت تاراتۋ، ٴسويتىپ، ٴار ۇلت ەگىنشى - مالشىلاردىڭ عىلىم - تەحنيكا بىلىمدەرىن ۇيرەنۋى، ساپالارىن جوعارىلاتۋى ولاردى كەدەيلىكتەن قۇتىلدىرىپ، دوڭگەلەك داۋلەتتى ورەگە جەتكىزۋ جونىندە اقپارات - باسپاٴسوزدىڭ الەۋمەتتىك قىزمەت وتەۋ جۇيەسىن قۇرۋ بولىپ تابىلادى.

بۇكىل شينجياڭداعى «سان مىڭداعان اۋىل - قىستاققا» كىتاپ، دىبىس - كەسكىن بۇيىمدارىن جەتكىزۋدىڭ ٴوزى «شـعبس جـەلى ينجەنەرياسىنىڭ» ماڭىزدى ۆيەكتىلەرىنىڭ ٴبىرى. وسى ۆيەكتى دە سوتسياليستىك جاڭاشا اۋىل - قىستاق قۇرىلىسىنىڭ اياق الىسىن، ورتالىقتىڭ اۋىل شارۋاشىلىعى، اۋىل - قىستاق ديقاندار قىزمەتى جونىندەگى ورنالاستىرۋىنىڭ ماڭىزدى ٴتۇيىنىن وزەك ەتە وتىرىپ، پارتيانى، وتاندى، سوتسياليزمدى ٴسۇيۋ جونىندەگى، اۋىل شارۋاشىلىعى، اۋىل - قىستاق، ديقاندار ٴۇشىن عىلىم - تەحنيكا جالپىلاستىرۋ جونىندەگى، دەنساۋلىق ساقتاۋ، دەنساۋلىقتى قورعاۋ جونىندەگى، زاڭ جالپىلاستىرۋ جونىندەگى، ازامات

جاسنا تولماعاندارعا ارنالعان يدەيا ـ ٴمورال قۇرىلىسى جونىندەگى، قوس ٴتىل وقىتۋى جونىندەگى، ۇلتتاردىڭ ٴداستۇرلى وزىق مادەنيەتىن ساقتاۋ جونىندەگى، كوپشىل اشۋ جونىندەگى، سوتسياليستىك جاڭاشا اۋىل ـ قىستاق قۇرۋ جونىندەگى، دىنگە ماركستىك كوزقاراستى، پارتيانىڭ ۇلت ساياساتى مەن ٴدىن ساياساتىن جالپىلاستىرۋ جونىندەگى باسىلىمداردى — مىنە، وسى ون ٴتۇر بويىنشا شىعارىلاتىن باسىلىمداردى باسپادان شىعارۋ ۇيىمداستىرىلىپ وتىر. وسى باسىلىمدارعا مازمۇنى جاقتان سوتسياليستىك جاراسىمدى قوعام قۇرۋ، سوتسياليستىك جاڭاشا اۋىل ـ قىستاق قۇرۋ نەگىزگى جەلى، ەگىن ـ مال شارۋاشىلىق رايونداردىندا «ٴوندىرىسى وركەندەگەن، تۇرمىس كۇيى جاقسارعان، اۋىل سالتى وركەنيەتتى، قىستاق كوركى رەتتى دە تازا، باسقارۋى دەموكراتيالى» ورەگە جەتۋ نىسانا، «ەگىن ـ مال شارۋاشىلىعىمەن، ەگىن ـ مال شارۋاشىلىعى رايونداردىمەن، ەگىنشى ـ مالشىلارمەن ەتەنە بولۋ» ماقسات، ٴار ۇلت ەگىنشى ـ مالشىلاردىڭ وقىپ تۇسىنە الۋى، ۇيرەنىپ بىلە الۋى، يگىلىگىنە جاراتا الۋى پرينسيپ ەتىلدى. بۇل كىتاپتاردىڭ ٴتىلىنىڭ قاراپايىم، مازمۇنىنىڭ ۇعىنىقتى بولۋىنا قۇلشىنىس جاسالدى، تەكستكە سۋرەت قوسا بەرىلدى، دىبىس تاسپاسى دايىندالدى، ٴسويتىپ، كىتاپتاردىڭ عىلىمىلىعى، قولدانىلمالىلىعى، ٴبىلىم بەرگىشتىگى جانە قىزىقتىلىعى كورنەكتىلەندىرىلىپ، جاڭا تەحنيكا، جاڭاشا كوزقاراس، جاڭا ٴبىلىم ارقىلى ٴار ۇلت ەگىنشى ـ مالشىلاردىڭ جاڭاشا ويلاۋىنا، تىڭ ٴورىس اشۋىنا، كوز اياسىن كەڭەيتۋىنە شابىت بەرىلدى جانە كۇش سالىندى.

ٴار ۇلت ەگىنشى ـ مالشىلاردىڭ كىتاپ ساتىپ الۋ، كىتاپ وقۋ قيىنشىلىعى ماسەلەسىن «شىعىس جەلى

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

ينجەنەرياسىن» جۇرگىزۋ ارقىلى العاشقى ادىمدا شەشىپ، بۇكىل شينجياڭداعى ەگىن-مال شارۋاشىلىعى رايوندارىن كىتاپپەن، دىبىس-كەسكىن بۇيىمدارىمەن قامداۋدىڭ تاپشىلىعى ماسەلەسىن ٴونىمدى تۇردە باسەڭدەتىپ، از ۇلتتاردىڭ تاڭداۋلى باسىلىمدارىنىڭ قامتىلىم كولەمى مەن ىقپال كۇشىن اناعۇرلىم كەڭەيتىپ، ٴار ۇلت ەگىنشى-مالشى قاۋىمىن ٴونىمدى ارتتىرۋعا، كىرىستى مولايتۋعا، عىلمي جولمەن بايۋعا دۇرىس باستاۋ ٴۇشىن، ٴبىز ولارعا اقىلدىق جاقتان ۇتىمدى كومەك جاسالۋىن جانە ولار ٴۇشىن رۋحاني كۇش ازىرلەنۋىن تىلەيمىز.

شينجياڭ اقپارات-باسپا ٴسوزى بويىنشا
«شىعىس جەلى ينجەنەرياسىنا» جەتەكشىلىك
ەتۋ گرۋپپاسىنىڭ كەڭسەسى

序言

我国新疆是一个多民族聚居、多种宗教并存、多元文化荟萃、多种语言齐鸣的地区。汉语属于汉藏语系，汉藏语系是新疆自古传承的三大语系之一。汉语从形态予以分类属于孤立语，其特点是有庞大的虚词体系，无专门表示语法意义的附加成分，语法意义往往通过虚词及词序予以表达。

汉语作为自古代传承至今的一大古老语言，是新疆的官方语、市场语、职场语、学场语以及政治文化、科学技术等现代信息的主要载体。新疆各族人民自古接触汉语，学习汉语，汉语是新疆双语的一翼一臂。如今新疆各族人民学习汉语的热情可谓是一浪高于一浪。

为了满足双语市场的需求，我们编写了全套双语系列丛书共八册，其中《汉语语音与汉字》、《汉语口语强化训练》、《汉语语法知识》、《汉语读本》是供哈萨克民族学习汉语使用的；《哈萨克语语音》、《哈萨克语口语强化训练》、《哈萨克

语语法》、《哈萨克语读本》是供汉族以及哈萨克族民考汉群体学习哈萨克语使用的。

这本《汉语语法》是这套双语系列丛书中供哈萨克民族群众学习汉语言使用的。

本套双语系列丛书在其结构内容的安排上，一则注重了系统性，即汉、哈语均包括语音、语法、口语、读本全套；二则注重了本民族传统文化的承载与丰富性；三则注重了实用性，旨在要使这套丛书不仅成为汉哈双语学习的有效工具，而且也成为相互传播和传承汉文化与哈萨克文化的使者。课文内容的设置充分体现了汉哈两种语言的风俗，口头禅、书面文字以及传统艺术等各个方面；四则尽力做到了形式多样，层次各异，短小精干，是双语系列丛书的系统版，又是经济实惠的快捷版。

编　者

2009 年 6 月 23 日

目　录

序言……1
汉语语法概述……1
汉语语法的特性……3
词法……10
词类……11
◆名词及其特性……12
◆名词的附类—方位词……13
◆名词的语法特性……15
◆动词及其特性……19
◆动词的语法特性……20
◆动词的附类……24
◆形容词及其分类……27
◆形容词的语法特性……28
◆形容词的特殊附类……31
◆数词及其分类……32
◆数词的语法特性……39
◆量词及其分类……42
◆量词的语法特性……44

◆副词……46
◆副词的语法特性……48
◆代词……50
◆代词的语法特性……52
◆叹词……57
◆叹词的语法特性……59
◆虚词……61
◆介词……62
◆介词的语法特性……64
◆连词……69
◆连词的语法特性……71
◆助词……75
◆助词的语法特性……76
◆语气词……79
◆语气词的语法特性……80
词类小结……82
汉语词的兼类……84
句法……91
句子的主要万分……92
◆主语……93
◆谓语……95
◆主、谓语常见的病句……96
句子的次要成分……98

◆宾语……………………………………………………99
◆汉语的双宾语现象……………………………………101
◆补语……………………………………………………102
◆宾语、补语的顺序……………………………………106
◆宾、补语常见病句……………………………………107
◆定语……………………………………………………109
◆定语的常见病句………………………………………111
◆状语……………………………………………………113
◆定状语的顺序…………………………………………115
◆状语的常见病句………………………………………118
独立成分…………………………………………………119
◆插入语…………………………………………………120
◆称呼语…………………………………………………121
◆感叹语…………………………………………………122
◆象声语…………………………………………………123
句子成分小结……………………………………………124
汉哈语句子成分顺序对比………………………………128
句法………………………………………………………131
◆词组……………………………………………………132
◆主谓词组………………………………………………132
◆谓宾词组………………………………………………133
◆偏正词组………………………………………………134
◆谓补词组………………………………………………135

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.co

◆联合词组……………………………………136
◆特殊词组与固定词组………………………137
◆同位词组……………………………………139
◆连动词组……………………………………140
◆兼语词组……………………………………141
词组小结………………………………………142
词组的特性及语法功能………………………143

主要参考文献…………………………………146
后记……………………………………………147

● 关键词语精读

汉语属于汉藏语系

● 语法知识

汉语语法概述

گراماتيكا جايلى شولۋ

语音是语言的物质外壳，文字是语言的书写符号，而词汇则是语言的建筑材料。仅拥有这些就好比我们积攒了五颜六色、形状不一的各种砖瓦泥浆等材料，但这并不等于语言大厦的建成，我们手中的语言外壳仍是一个空壳，我们掌握的词汇也犹如一盘散沙，我们不知道怎么去将这些分散、零乱、孤立的建筑材料垒砌在合适的位置，组合成一个整体。这时就迫切需要一张系统的施工规划操作图—这就是我们将要学习的语法。

فونەتيكا—ٴتىلدىڭ زاتتىق جامىلعىسى، جازۋ—ٴتىلدى قاعاز بەتىنە ٴتۇسىرىپ، ولاردى تاڭبالايتىن

تاڭبا. ال، لەكسيكا ـ ٴتىلدىڭ قۇرىلىس ماتەريالى، بۇلاردى يگەرگەندە ٴبىز بەينە ۇلكەندى ـ كىشىلى، سان مىڭداعان ٴتۇرلى كەرپىش، سەمەنت سياقتى جەكە ـ جەكە قۇرىلىس ماتەريالدارىن جيناپ العان ٴتارىزدىمىز. ٴبىراق مۇنىمەن ٴزاۋلىم ٴتىل عيماراتى سالىنادى دەۋگە استە بولمايدى. ويتكەنى، ٴبىز قولىمىزداعى بار پارشا ـ پارات، بولەك ـ بولەك دارا تۇرعان قۇرىلىس ماتەريالدارىن ٴوز ورىندارىنا قالاي ورنالاستىرۋدى بىلمەيمىز. سوندىقتان، قۇرىلىس ماتەريالدارىنىڭ ورنالاسۋىن كورسەتەتىن ٴبىر جۇيەلى ٴارى كەمەلدى قۇرىلىس چەرتوجىنا ەرەكشە مۇقتاجبىز. مىنە بۇل ٴبىز ۇيرەنبەكشى بولىپ وتىرعان گراماتيكا بولىپ تابىلادى.

从语言学的角度予以分析，“语法是正确言语、正确写作的艺术，是一种语言的所有规划的总和”（引自《法兰西科学院词典》）。它包括两大类，一是词法，即：词的构成、变化、分类等规则；二是句法，即：组词成句的规则等。

ٴتىل عىلىمى تۇرعىسىنان تالداۋ جاساعاندا، «گراماتيكا تۋرا سويلەۋ، دۇرىس جازۋ جايلى ونەر، ول ٴبىر تىلدەگى بارلىق ەرەجەلەردىڭ جيناعى» («فرانسيا عىلىم اكەدەمياسى سوزدىگى»).

گرامماتيكانىڭ ٴوزى ەكى ۇلكەن مازمۇندى، ٴبىرىنشى، مورفولوگيانى، ياعني سوزدەردىڭ قۇرىلىسى، وزگەرىسى جانە ٴسوز تاپتارى قاتارلى ەرەجەنى. ەكىنشى، سينتاكيستى، ياعني ٴسوز جانە سويلەم قۇراۋ ەرەجەسى قاتارلىلاردى قامتيدى.

语法具有概括性、稳定性、民族性等特性。因此，每一个民族的语言都有着各自概括性极强、相对稳定、具有显著民族特色的一整套的语法系统，汉语皆如此。

گرامماتيكا جالپىلىق، تۇراقتىلىق، ۇلتتىق قاسيەتكە يە. سوندىقتان، ٴاربىر ۇلتتىڭ تىلىندە ورنە ٴتان تۇتەنشە جيناقى، سالىستىرمالى ورنىقتىلىقتا يە، ايقىن ۇلتتىق ەرەكشەلىگى بار كەمەلدى گرامماتيكالىق جۇيەسى بولادى. حانزۋ ٴتىلى دە، ارينە، وسىلاي.

● 语法要点

汉语语法的特性
حانزۋ ٴتىلى گرامماتيكاسىنىڭ ەرەكشەلىگى

汉语语法与属于阿尔泰语系的哈、维语以及

属于印欧语系的英、俄语语法相比较，有着明显的差异。其主要特征如下：

حانزۋ ٴتىلى گراماتيكاسىن التاي ٴتىلى جۇيەسىنە جاتاتىن قازاق ٴتىلى جانە ۇيعۇر ٴتىلى، سونداي-اق، ينلى-ەۋروپا ٴتىلى جۇيەسىنە جاتاتىن اعىلشىن ٴتىلى جانە ورىس ٴتىلى گراماتيكاسىمەن سالىستىرعاندا، ونىڭ ايقىن ەرەكشەلىگى بار. حانزۋ ٴتىلى گراماتيكاسىنىڭ تومەندەگىدەي نەگىزگى ەرەكشەلىكتەرى بولادى:

第一、汉语语法无任何发达而完备的形态变化，即名词无“性、数、格”等语法范畴变化，形容词也无“级”的语法范畴变化，而动词也无“时、态、式、人称”等语法范畴变化。例如：

ٴبىرىنشى، حانزۋ ٴتىلى گراماتيكاسىندا دامىعان، كەمەلدى پىشىندىك وزگەرىستەر بولمايدى. دەمەك، حانزۋ تىلىندەگى زات ەسىمدەردە «روتتىق، ساندىق، سەپتىك» كاتەگوريالارى، سىن ەسىمدە «شىراي» كاتەگوريالارى، ەتىستەكتە دە «شاقتىق، ەتىستەر، راي، جىكتىك» كاتەگوريالارى سىندى وزگەرىستەر بولمايدى. مىسالى:

汉语	哈语
我说	سويلەيمىن
我们说	سويلەيمىز
您说	سويلەڭىز
你们说	سويلەڭىزدەر
他说	سويلەيدى

分析上例可以得出：例句中的汉、哈语动词词根“(سويلەۋ)说”在表达其几种语法意义与语法关系的汉、哈语例句中所采用的方法截然不同，汉语采用了词根复合式，在动词之前分别加上了第一、二、三人称代词“我、我们，您、您们，他、他们”，原动词的形态未发生任何变化；而哈语则是在动词之后，粘附了谓语性人称词尾“مىن، مىز، ڭىز، ىڭىزدەر”等分别表示与汉语相等值的语法意义，同时又表示着敬体、复数、动词的将来时等语法范畴。由此可见，哈语诸多的语法变化都是通过在词根后粘附各类附加成分，使词的形态发生变化予以完成，而汉语的语法则无任何形态变化，从这一点上讲，汉语的语法比哈语语法简明易学。

جوعارىداعى مىسالدان مىنانى كورۋگە بولادى، مىسالداعى حانزۋشا، قازاقشا ەتىستىكتىڭ ٴتۇبىرى «说(سويلەۋ)» بىرنەشە گرامماتيكالىق ماعىنانى

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com